

**WYTYCZNE
DO PRZYGOTOWANIA RAPORTU KOŃCOWEGO
PROJEKTU FUNDUSZU SPÓJNOŚCI**

**INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA
DEPARTAMENT KOORDYNACJI PROGRAMÓW
INFRASTRUKTURALNYCH**

MINISTERSTWO ROZWOJU REGIONALNEGO

Zatwierdzone przez:

Janusza Mikułę
Podsekretarza Stanu
w MRR

Data:

**Wersja 5,
Warszawa, listopad 2008 r.**

1. WPROWADZENIE	3
2. ZNACZENIE RAPORTU KOŃCOWEGO.....	4
3. ZASADY POSTĘPOWANIA I TERMINY DOTYCZĄCE PRZEKAZYWANIA RAPORTU KOŃCOWEGO	6
4. WYMAGANIA FORMALNE DOTYCZĄCE RAPORTU KOŃCOWEGO.....	9
5. ZAWARTOŚĆ RAPORTU KOŃCOWEGO	9
5.1 OGÓLNE WYMAGI DOTYCZĄCE ZAWARTOŚCI RAPORTU KOŃCOWEGO DLA WSZYSTKICH PROJEKTÓW.....	10
5.2. SZCZEGÓLNE WYMAGI DOTYCZĄCE ZAWARTOŚCI RAPORTU KOŃCOWEGO DLA PROJEKTÓW Z SEKTORA ŚRODOWISKO I TRANSPORT	14
5.2.1. Szczególne wymagania dotyczące raportu końcowego dla projektów z sektora środowiska	15
5.2.2. Szczególne wymagania dotyczące raportu końcowego dla projektów z sektora transportu.....	20

1. Wprowadzenie

Niniejsze wytyczne zawierają podstawowe wymagania dotyczące raportu końcowego Funduszu Spójności określając:

- zasady postępowania i terminy związane z przekazywaniem raportu końcowego do Instytucji Zarządzającej, Instytucji Płatniczej oraz Departamentu Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej w Ministerstwie Finansów,
- zakres informacji, jakie powinny być zawarte w raporcie końcowym, tak aby mógł być on przekazany KE.

Celem dokumentu jest przedstawienie wymagań w zakresie przygotowania raportu końcowego.

Ze względu na zakres zadań są one kierowane przede wszystkim do Instytucji Pośredniczących w danym sektorze tj. Ministerstwa Infrastruktury i Ministerstwa Środowiska. Sektorowi Urzędnicy Zatwierdzający (SUZ) winni zapewnić wypełnianie tych wymogów poprzez przygotowanie właściwych procedur wewnętrznych zarówno w ministerstwie, jak i w instytucjach wykonujących zadania związane z przygotowaniem raportu: Instytucji Pośredniczącej II szczebla (tj. NFOŚiGW w sektorze środowiska) i podmiotach odpowiedzialnych za realizację (tj. GDDKiA i PKP PLK S.A. w sektorze transportu).

Wytyczne mają także stanowić narzędzie dla podmiotów odpowiedzialnych za realizację, wskazując na uwarunkowania procesu związanego z przygotowywaniem raportu końcowego.

W części *Wytycznych* dotyczącej szczegółowych wymagań, jakie powinien spełniać raport końcowy dla sektora środowiska (pkt 5.2.1) zostało przedstawione zestawienie przepisów prawa krajowego transponujących przepisy dyrektyw UE w zakresie ochrony środowiska, przygotowane przez Ministerstwo Środowiska.

Stosowane skróty:

FS – Fundusz Spójności,

IZ – Instytucja Zarządzająca (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego).

PS w MRR – Podsekretarz Stanu w MRR, odpowiedzialny za nadzór nad Instytucją Zarządzającą,

MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,

PS w MF – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów odpowiedzialny za nadzór nad Instytucją Płatniczą,

IP – Instytucja Płatnicza (Ministerstwo Finansów),

Dep. DO – Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej w Ministerstwie Finansów ,

IPZ – Instytucja Pośrednicząca w Zarządzaniu – Ministerstwo Środowiska i Ministerstwo Infrastruktury (IPZ I szczebla), Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) (IPZ II szczebla),

SUZ – Sektorowy Urzędnik Zatwierdzający,

POZR – podmioty odpowiedzialne za realizację. W sektorze transportu POZR są Polskie Koleje Państwowe Polskie Linie Kolejowe S.A. (PKP PLK S.A.) oraz Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), natomiast w sektorze środowiska będą to jednostki samorządu terytorialnego, związki jednostek samorządu terytorialnego, komunalne spółki

prawa handlowego oraz inne podmioty publiczne (np. Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej) lub prywatne. POZR może być również podmiot nie będący Beneficjentem końcowym, który jest odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia (np. koncesjonariusz), BK – Beneficjent końcowy - organizacja lub samorząd lokalny, który osiąga korzyści dzięki realizacji projektu,

Decyzja (ang. *granting decision*) - decyzja wydawana przez KE, dotycząca współfinansowania projektu w ramach Funduszu Spójności. W przypadku dotychczas realizowanych projektów ISPA 2000 – 2003 wszelkie odniesienia do decyzji należy analogicznie odnieść do memorandum finansowego,

MF – memorandum finansowe - umowa, odnosząca się do projektów zatwierdzonych w ramach ISPA 2000 -2003,

SIMIK – System Informatyczny Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności,

KE- Komisja Europejska.

2. Znaczenie raportu końcowego

Zgodnie z art. D ust. 2 lit d) załącznika II do rozporządzenia 1164/94/WE z dnia 16 maja 1994 r. ustanawiającego Fundusz Spójności (zmienionego rozporządzeniem 1264/99/WE z dnia 21 czerwca 1999 r., rozporządzeniem 1265/99/WE z dnia 21 czerwca 1999 r.), raport końcowy powinien zostać przekazany KE nie później niż 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu, określonej w art. 2(2) decyzji (lub art. 4 pkt. 3 MF dla zatwierdzonych projektów w ramach ISPA 2000 – 2003). **Data zakończenia projektu jest indywidualnie określona w decyzji dla każdego projektu. Jest to ostateczna data, do której można ponosić wszystkie wydatki kwalifikowane w ramach projektu.**

Jeżeli raport końcowy, nie zostanie przekazany przez Państwo Członkowskie KE w terminie 18 miesięcy od ostatecznej daty zakończenia prac i wykonania płatności, zgodnie z art. D ust. 3 załącznika II do rozporządzenia 1164/94/WE, część pomocy odpowiadająca pozostałemu saldu projektu zostanie anulowana przez KE.

Ze względu na specyfikę poszczególnych obszarów w ramach obu sektorów (transport i środowisko) raport końcowy nie ma ściśle określonego formatu, jednakże wymagany zakres informacji niezbędny do przekazania w raporcie końcowym jest określony w piątym punkcie niniejszych wytycznych. Wszelkie szczegółowe wymogi dotyczące specyfiki danego projektu określa SUZ w porozumieniu z odpowiednimi instytucjami w zależności od sektora.

Zgodnie z artykułem F(4) załącznika II do rozporządzenia 1164/94/WE z dnia 16 maja 1994 r. raport końcowy powinien zawierać następujące elementy:

- opis wykonanych prac, któremu towarzyszyć będą wskaźniki rzeczowe, wydatki sklasyfikowane według kategorii oraz działania podjęte na podstawie warunków specjalnych zawartych w decyzji,
- informacja o działaniach informacyjnych i promujących,
- potwierdzenie, że wykonane prace są zgodne z decyzją o przyznaniu pomocy,
- wstępna ocena czy przewidywane rezultaty, które będą później podlegać ewaluacji (wskazanych w art. 13 ust. 4 w/w rozporządzenia), zostaną osiągnięte; ocena w szczególności będzie zawierać:
  - rzeczywistą datę rozpoczęcia projektu,
  - sposób zarządzania projektem po jego zakończeniu,
  - potwierdzenie, jeżeli ma to uzasadnienie, prognoz finansowych, zwłaszcza w zakresie kosztów operacyjnych i spodziewanych przychodów,

- potwierdzenie prognoz społeczno-ekonomicznych, w szczególności spodziewanych kosztów i korzyści,
- wskazanie podjętych działań dotyczących ochrony środowiska oraz ich kosztów, w tym zgodności z zasadą „zanieczyszczający płaci”.

Szczegółowy sposób przedstawienia w/w elementów został określony w pkt. 5.1. A-D.

Znaczenie raportu końcowego dla zamknięcia wspomaganego projektu jest określone w art. D(2)d załącznika II do rozporządzenia 1164/94/WE z dnia 16 maja 1994 r. ustanawiającego Fundusz Spójności oraz w Wytycznych w sprawie zamknięcia projektów w ramach funduszu Spójności i projektów dawnego funduszu ISPA 2000-2006

Płatność końcowa pomocy wspólnotowej, obliczona na podstawie poświadczonych i rzeczywiście poniesionych wydatków, zostanie wypłacona pod warunkiem, że:

- dany projekt, etap projektu lub grupa projektów zostały zrealizowane zgodnie z ich celami;
- organ lub podmiot o którym mowa w art. D(1) załącznika II do rozporządzenia 1164/94/WE (Instytucja Płatnicza) złoży do KE wnioski o dokonanie płatności końcowej w ciągu sześciu miesięcy od określonego w decyzji dla projektu, etapu projektu lub grupy projektów ostatecznego terminu zakończenia prac oraz płatności ;
- przedstawiony został KE raport końcowy, o którym mowa w art. F(4) załącznika II do rozporządzenia 1164/94/WE;
- Państwo Członkowskie poświadczy KE, że informacje podane we wniosku o dokonanie płatności oraz w raporcie są prawidłowe;
- Państwo Członkowskie prześle KE deklarację, o której mowa w art. 12(1)(f) rozporządzenia 1164/94/WE. Deklaracja ta, sporządzona przez osobę lub jednostkę niezależną pod względem operacyjnym od organu wyznaczonego przez Państwo Członkowskie, ma zawierać podsumowanie wniosków z kontroli przeprowadzonych w poprzednich latach oraz opinię na temat ważności wniosku o płatność końcową, jak również zgodności z prawem i prawidłowości wydatków objętych tym ostatecznym poświadczeniem. Państwo Członkowskie może dołączyć do tej deklaracji swoją opinię, jeśli stwierdzi taką potrzebę;
- wykonane zostały wszystkie działania informacyjne i promocyjne określone przez Komisję na podstawie art. 14(3) rozporządzenia 1164/94/WE.

Ponadto płatność końcowa nie zostanie wypłacona, o ile nie zostaną spełnione szczególne wymagania zawarte w załączniku I do Decyzji.

Kolejnym wymogiem, który musi zostać spełniony przed uruchomieniem płatności końcowej jest zawarty w art. 8(1) rozporządzenia 1164/94/WE obowiązek dostarczenia przez Państwo Członkowskie wszystkich informacji potrzebnych do oceny zgodności ze wspólnotowymi przepisami dotyczącymi udzielania zamówień publicznych, zawartymi w:

- dyrektywie 2004/18/WE z dnia 31 marca 2004 r., która z dniem 1 lutego 2006 r.¹, która zastąpiła dyrektywę 92/50/EWG z dnia 18 czerwca 1992 r., dotyczącą koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na usługi²,

¹ Dz. Urz. L 134 z 30.4.2004, str. 114—240

² Dz. Urz. L 209, 24.7.1992, str. 1.

- dyrektywa 2004/17/WE z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych³ – tzw. dyrektywa sektorowa, która zastąpiła dyrektywę 93/36/EWG z dnia 14 czerwca 1993 r., dotyczącą koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na dostawy⁴,
- dyrektywie 93/37/EEC z dnia 14 czerwca 1993 r., dotyczącą koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane⁵, a w szczególności zawartych w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej odniesień do publikacji dotyczących publicznych zaproszeń do składania ofert (numer referencyjny ogłoszenia), lub też przedstawienia powodów, dla których takie zaproszenia nie zostały opublikowane, oraz ewidencji przebiegu przetargów (harmonogram wykonania przetargów).
Informacje te muszą być zawarte w raporcie końcowym i potwierdzone w deklaracji zamknięcia pomocy.

Oprócz raportu końcowego dla projektów Funduszu Spójności przeprowadzana jest ocena *ex-post*. Należy zatem zwrócić uwagę na zachowanie spójności pomiędzy raportem a oceną. art. 13(4) rozporządzenia 1164/94/WE określa wymagania dla oceny *ex-post*:

“Podczas realizacji projektów oraz po ich zakończeniu, KE oraz Państwa Członkowskie będące Beneficjentami dokonują oceny sposobu, według którego zostały one zrealizowane, a także potencjalnego i rzeczywistego wpływu ich realizacji, aby ustalić czy początkowe cele mogą być lub zostały osiągnięte. Ocena ta dotyczy, między innymi, oddziaływania projektów na środowisko, zgodnie z odpowiednimi regulacjami wspólnotowymi”.

Ocena *ex-post* nie powinna być przeprowadzana niezwłocznie po zamknięciu projektu inwestycyjnego, ponieważ wymagany jest odpowiednio długi okres uruchamiania, testowania i normalnego funkcjonowania przedsięwzięcia przed dokonaniem dogłębnej technicznej i ekonomicznej oceny *ex-post*. KE stoi na stanowisku, że okres dwóch do czterech lat po tymczasowym przyjęciu prac jest adekwatny do przeprowadzenia pełnej oceny *ex-post*. Jest jednak oczywistym, iż niektóre wstępne elementy dotyczące:

- kosztu końcowego,
- końcowego udziału źródeł finansowania,
- weryfikacji wstępnej analizy finansowej, która opierała się na szacunkowych kosztach,
- wykonania prac/robót,
- wstępnej oceny, czy zakładane cele zostały osiągnięte,

- powinny być zamieszczone w raporcie końcowym.

3. Zasady postępowania i terminy dotyczące przekazywania raportu końcowego

Raport końcowy obejmuje cały okres realizacji projektu i jest przekazywany przez PS w MRR do KE.

W związku z faktem, iż **raport końcowy powinien zostać przekazany KE nie później niż 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu**, wymagane jest przystąpienie przez

³ Dz. Urz. L 134 z 30.4.2004, str. 1—113

⁴ Dz. Urz. L 199, 9.8.1993, str. 1.

⁵ Dz. Urz. L 199, 9.8.1993, str. 54.

POZR do przygotowywania odpowiednich części raportu niezwłocznie po zakończeniu prac w ramach poszczególnych kontraktów.

Przekazanie raportu końcowego jest jednym z warunków niezbędnych do otrzymania płatności końcowej. Należy zatem mieć na uwadze spójność danych we wniosku o płatność końcową oraz w raporcie końcowym.

1. Wniosek powinien być przygotowany i przekazany przez SUZ. Zgodnie z dokumentem „Zarządzanie i kontrola Funduszu Spójności. Ogólny podręcznik” wystąpienie o płatność końcową dokonywane przez Instytucję Płatniczą **musi być poprzedzone wnioskiem IPZ (MŚ/MI)**, potwierdzającym zakończenie projektu i osiągnięcie jego celów.

W sektorze transportu POZR przekazuje wniosek i raport do IPZ, zgodnie z procedurami wewnętrznymi, tak aby dokonanie weryfikacji w/w dokumentów przez SUZ było możliwe do końca czwartego miesiąca po dacie zakończenia realizacji projektu określonej w art. 2(3) decyzji (lub art. 4 pkt 3 memorandum finansowego dla kontynuowanych projektów zatwierdzonych w ramach ISPA 2000 – 2003).

W sektorze środowiska POZR przekazuje wniosek i raport do IPZ II szczebla w terminie do **2 miesięcy** od daty zakończenia realizacji projektu.

IPZ II szczebla uzgadnia treść raportu z POZR i przekazuje wniosek i raport do IPZ w terminie do **3 miesięcy** od daty zakończenia realizacji projektu.

2. SUZ przekazuje do IZ, IP i Dep. DO w terminie do **4 miesięcy** od daty zakończenia realizacji projektu określonej w art. 2(3) decyzji (lub art. 4 pkt 3 memorandum finansowego dla kontynuowanych projektów zatwierdzonych w ramach ISPA 2000 – 2003):
  - raport końcowy, zwany dalej raportem,
  - wniosek o płatność końcową, zwany dalej wnioskiem.

IZ otrzymuje oryginał raportu oraz kopię wniosku.

IP otrzymuje oryginał wniosku oraz kopię raportu.

Dep. DO otrzymuje kopie w/w dokumentów.

3. Przekazany przez SUZ raport oraz wniosek jest weryfikowany równoległe przez IZ, IP w następującym zakresie:
  - IZ sprawdza zgodność raportu z niniejszymi wytycznymi oraz analizuje treść raportu z wyłączeniem części dotyczącej wydatków kwalifikowanych, a także analizuje wniosek z wyłączeniem części dotyczącej wydatków kwalifikowanych, oceniając w szczególności dane nt. realizacji projektu;
  - IP dokonuje weryfikacji raportu w zakresie danych dotyczących wydatków kwalifikowanych oraz sprawdzenia wniosku w zakresie zgodności z obowiązującymi wytycznymi, jak również dokonuje weryfikacji wniosku pod względem finansowym.
4. IZ, IP w terminie 10 dni roboczych od dnia otrzymania raportu i wniosku, przekazują do SUZ ewentualne uwagi do w/w dokumentów:
  - IZ do SUZ do wiadomości IP i Dep. DO;
  - IP do SUZ do wiadomości IZ i Dep. DO.

Powyższy termin ulega wydłużeniu o 1 dzień roboczy w przypadku, gdy w powyższym wyznaczonym terminie IZ i IP otrzymają więcej niż 1 raport (w sektorze). Otrzymanie każdego dodatkowego raportu powoduje wydłużenie powyżej wyznaczonego terminu o 1 dzień roboczy. Ostateczny termin na zgłoszenie uwag nie może jednak przekroczyć 20 dni roboczych od dnia otrzymania pierwszego raportu.

5. W przypadku zgłoszenia uwag do raportu końcowego i/lub wniosku o płatność końcową w celu uzgodnienia ich treści organizowane jest spotkanie uzgodnieniowe dla każdego zakończonego projektu. W przypadku uwag o charakterze redakcyjnym i/lub porządkującym istnieje możliwość rezygnacji ze spotkania.
  - W spotkaniu uczestniczą przedstawiciele następujących instytucji: POZR, BK (jeśli nie jest tożsamy z POZR), odpowiednich IPZ, SUZ, IP i IZ lub upoważnieni przedstawiciele.
  - Spotkanie organizowane jest przez SUZ. Termin spotkania uzgodnieniowego jest ustalany odrębnie dla każdego projektu, należy jednak przyjąć, iż spotkanie odbędzie się nie później niż 8 dni roboczych od otrzymania uwag IZ i/lub IP
  - W trakcie spotkania dokonywane jest uzgodnienie treści raportu i wniosku natomiast po spotkaniu sporządzana jest przez SUZ notatka stanowiąca podstawę do wprowadzenia zmian w treści projektu raportu i projektu wniosku.

Poprawiona wersja raportu i wniosku przekazywana jest przez SUZ do IZ, IP i Dep. DO nie później niż 10 dni roboczych po spotkaniu lub od daty otrzymania przez IPZ uwag do raportu końcowego w przypadku uwag redakcyjnych i/lub porządkujących.

6. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego podpisuje raport co stanowi potwierdzenie przez IZ zgodności prac wykonanych w ramach projektu z zapisami decyzji. IZ wysyła raport końcowy do KE najpóźniej w terminie 10 dni roboczych przed upływem 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu. Kopia raportu wraz z kopią pisma przewodniego do KE przekazywane są do POZR, BK (jeśli nie jest tożsamy z POZR), odpowiednich IPZ (w sektorze środowiska w szczególności NFOŚiGW), IP, SUZ, Dep. DO.
7. IP wysyła do KE najpóźniej w terminie 6 dni roboczych przed upływem 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu, następujące dokumenty: wniosek o płatność końcową wraz z kopią raportu końcowego. Kopie wniosku o płatność końcową, oraz pisma przewodniego do KE przekazywana przez IP do IZ, IPZ oraz do Dep. DO.
Za przygotowanie deklaracji zamknięcia pomocy wraz z raportem z audytu odpowiedzialny, jest Dep. DO w związku z tym w jego kompetencji, niezależnie od terminu przekazania, powinno leżeć przesłanie w/w dokumentów do KE.
W przypadku, gdy ze względu na skomplikowany charakter sprawy przekazanie deklaracji nie jest możliwe w w/w terminie, deklaracja jest przekazywana przez Dep. DO do KE w późniejszym terminie. Termin przekazania deklaracji do KE wynosi maksymalnie 21 dni roboczych licząc od daty otrzymania przez Dep. DO zatwierdzonych wersji wniosku i raportu. W takim przypadku kopia deklaracji, oraz pisma przewodniego do KE przekazywane są przez Dep. DO do POZR, BK (jeśli nie jest tożsamy z POZR), odpowiednich IPZ (w sektorze środowiska w szczególności NFOŚiGW), IZ i SUZ oraz do IP.
8. Jeżeli raport końcowy przekazany do IZ w terminie określonym w punkcie 3.2 nie spełnia wymagań określonych niniejszymi wytycznymi, szczególności nie obejmuje pełnego zakresu rzeczowego i finansowego wynikającego z decyzji KE i niemożliwe jest jego

uzupełnienie w trybie uzgodnienia opisanego w punkcie 3.5 wówczas IZ zobowiązuje IPZ do przedstawienia, w porozumieniu z POZR harmonogramu uzupełnienia raportu.

Ostateczna wersja raportu musi zostać przekazana do IZ, IP nie później niż 12 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu określonej w decyzji KE. Weryfikacja i uzgodnienie ostatecznej wersji raportu odbywa się w trybie określonym w punktach 3.3-3.6.

9. W okresie od daty zakończenia realizacji projektu określonej w decyzji KE IPZ i POZR oraz BK (jeśli nie jest tożsamy z POZR) zobowiązane są do udzielenia odpowiedzi IZ na każde wezwanie KE dotyczące raportu końcowego w terminie do 2 miesięcy od daty pisma KE pod rygorem wszczęcia procedury korekty finansowej zgodnie z artykułem H załącznika II rozporządzenia 1164/1994/WE.

Jeżeli raport końcowy nie zostanie dostarczony do KE przed upływem 18 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu określonej w decyzji KE to KE anuluje wypłatę pozostałego zobowiązania i poinformuje o tym właściwe instytucje.

UWAGA!

- Podstawą wypłaty płatności końcowej przez KE jest między innymi zatwierdzenie raportu końcowego.
- Niezależnie jednak od terminu przedstawienia KE ostatecznej wersji raportu **wniosek o płatność końcową musi być przekazany do KE w terminie do 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu.**
- Powyższe oznacza koniecznością otrzymania od IP wniosku o płatność końcową wraz z ostatnim raportem z postępów w realizacji projektu oraz projektem raportu końcowego w **nieprzekraczalnym terminie do 4 miesięcy** od daty zakończenia realizacji projektu.

4. Wymagania formalne i proceduralne dotyczące raportu końcowego

1. POZR bierze odpowiedzialność za sporządzenie raportu końcowego. Podpisany raport przez POZR/BK, przekazywany jest do IPZ.
2. Raport jest przygotowany w języku polskim.
3. Wszystkie strony raportu są ponumerowane.
4. W przypadku, gdy raportowi będą towarzyszyć załączniki, raport końcowy powinien zawierać spis wszystkich załączników.
5. SUZ przekazuje raport do:
  - IZ – w dwóch egzemplarzach,
  - IP i Dep. DO – po jednym egzemplarzu.

5. Zawartość raportu końcowego

Raport końcowy powinien obejmować dwa rodzaje informacji:

1. Odnoszące się do każdego projektu Funduszu Spójności, bez względu na specyfikę sektora, czy podsektora, w ramach którego jest realizowany. Wymogi określające zawartość tych informacji podane są w punkcie 5.1 niniejszych wytycznych;
2. Odnoszące się do specyficznych kwestii, czy wymogów, ściśle powiązanych z rodzajem sektora (środowisko i transport), czy podsektora, w ramach którego dany projekt jest

realizowany. Wymogi określające zawartość tych informacji podane są w punkcie 5.2 niniejszych wytycznych.

5.1 Ogólne wymogi dotyczące zawartości raportu końcowego dla wszystkich projektów

A) OPIS WYKONANYCH PRAC

Zakres przeprowadzonych prac jak: studia, pomoc techniczna, dostawy, roboty. Należy odnieść się do informacji zawartych w pkt. 7 załącznika I do decyzji (lub w pkt.6 załącznika I do memorandum finansowego dla projektów zatwierdzonych w ramach ISPA 2000 – 2003). Opis powinien w czytelny sposób odnosić się do prac prowadzonych w ramach poszczególnych kontraktów z wykonawcami.

W uzupełnieniu do opisu należy przedstawić:

- **Tabelę wartości wskaźników rzeczowych**, które winny odpowiadać rodzajom wskaźników podawanym w tabeli H raportów z postępów w realizacji projektów Funduszu Spójności, stanowiących załącznik do wniosków o płatności pośrednie i wniosku o płatność końcową (zgodnie ze wzorem zawartym w SIMIK), zarówno pod kątem kategorii wydatków kwalifikowanych do jakich się odnoszą, jak i jednostek wykonania.
Jeżeli nie można porównać osiągniętych wskaźników w tabeli H ze wskaźnikami z decyzji, należy przedstawić algorytm przeliczenia wskaźników zgodnie z Decyzją. Zastosowanie w/w algorytmu dotyczy jedynie sektora środowiska.
Ze względu na fakt, iż do bieżącego monitorowania w sektorze środowiska przyjęto jednostkę %, to w przypadku zakupu gruntów, gdy we wniosku o dofinansowanie podano inną jednostkę miary [km²,ha] i jej wartość ostateczną - to w raporcie końcowym należy tę jednostkę również uwzględnić.
W przypadku, gdy nie poniesiono kosztów związanych z zakupem gruntu, ale zostały poniesione inne koszty związane z dostępem do gruntu, zgodnie z zapisami decyzji należy wskazać na jaki cel i w jakiej kwocie wydatki zostały poniesione.
- **Wydatki w rozbiciu na kategorie kosztów kwalifikowanych**. Kwoty wydatków powinny odpowiadać kategoriom wydatków podawanych w tabeli G raportów z postępów w realizacji projektów Funduszu Spójności, stanowiących załącznik do wniosków o płatności pośrednie i wniosku o płatność końcową (zgodnie ze wzorem zawartym w SIMIK). Należy zwrócić uwagę, iż raport końcowy i wniosek o płatność końcową do KE jest sporządzany po zakończeniu projektu tj. po dokonaniu wszystkich wydatków. Oznacza to, iż kwoty te winny być identyczne zarówno w raporcie końcowym, jak i wniosku o płatność końcową.
- Jeżeli dla projektu zostały przyznane **środki finansowe pochodzące z odsetek** narosłych od wypłaconej zaliczki (środki na pokrycie części kosztów kwalifikowanych współfinansowania krajowego albo na pokrycie całkowitych kosztów projektu w przypadku, gdy ostateczny koszt projektu przekraczał próg kosztów kwalifikowanych dla projektu ustanowiony w decyzji KE przyznającej dofinansowanie) należy wskazać kwoty i działania, na które w/w odsetki zostały wykorzystane.
- **Opis działań podjętych** w odniesieniu do warunków specjalnych zawartych w decyzji/memorandum finansowym. Należy podać sposób, jak i termin wypełnienia wszystkich warunków szczególnych zawartych w MF/DF.
- Administracyjne i prawne, techniczne, finansowe bądź budżetowe problemy mające istotny wpływ na przebieg realizacji projektu (opóźnienia, zmiany zakresu, kosztów, itd.) w zakresie:

- procedur przetargowych (opisać oddzielnie dla każdego postępowania);
- sporów z wykonawcami;
- sporów w zakresie własności.

Należy wskazać, czy problemy zostały rozwiązane i czy w przyszłości mogą mieć wpływ na realizację celów projektu.

B) POTWIERDZENIE ZGODNOŚCI WYKONANYCH PRAC Z ZAPISAMI DECYZJI

Raport powinien zawierać potwierdzenie zgodności przeprowadzonych prac, osiągniętych celów z zakresem prac i celami zawartymi w pkt. 7-8 załącznika I do decyzji (lub pkt.6-7 załącznika I MF w przypadku projektów zatwierdzonych w ramach ISPA 2000 – 2003). W punkcie tym należy porównać zapisy decyzji dotyczące opisu projektu i zakładanych celów z faktycznie wykonanymi pracami i osiągniętymi celami.

C) PIERWSZA OCENA STOPNIA OSIĄGNIĘCIA ZAMIERZONYCH REZULTATÓW

1. Faktyczny okres realizacji przedsięwzięcia z uwzględnieniem:

- daty podpisania decyzji przez KE (w przypadku kontynuowanych projektów ISPA 2000 – 2003 także daty podpisania MF przez stronę polską);
- daty wszystkich modyfikacji decyzji;
- daty faktycznego rozpoczęcia realizacji projektu, przez którą rozumie się datę podpisania pierwszego kontraktu lub datę wszczęcia procedury wyłączeniowej;
- daty odbioru inwestycji od wykonawcy;
- daty dokonania płatności końcowych dla wszystkich wykonawców;
- daty uzyskania pozwolenia na eksploatację;
- data uzyskania pozwolenia zintegrowanego, o ile było wymagane.

2. Opóźnienia w realizacji projektu

W przypadku wystąpienia opóźnień należy podać ich przyczyny, wskazując na następujące rodzaje przeszkód:

- administracyjne i prawne;
- techniczne;
- finansowe i budżetowe;

Należy wskazać, czy dana przyczyna miała charakter nieprzewidywalny (poza kontrolą osób przygotowujących projekt).

3. Zmiany projektu

Należy opisać zmiany (techniczne lub koncepcyjne) w stosunku do decyzji oraz przyczyny ich wprowadzenia w następującym układzie:

- zmiany koncepcji projektu;
- zmiany techniczne i/lub technologiczne;
- zmiany uwarunkowań ekonomicznych;
- zmiany struktury własności.

4. Informacje o gwarancjach i wykrytych wadach

Należy zamieścić informacje o zakresie udzielonych przez wykonawców zabezpieczeń i okresie ich obowiązywania. Dodatkowo należy opisać ewentualne wady wykryte w trakcie realizacji kontraktów lub po ich zakończeniu oraz podać czy i w jaki sposób zostały one usunięte.

5. Wskazanie sposobu w jaki będzie zarządzane przedsięwzięcie po zakończeniu jego realizacji

- W tym punkcie, należy określić, czy Beneficjent przewiduje jakiegokolwiek zmiany warunków funkcjonowania przedsięwzięcia (taryfy, przychody itd.) w stosunku do pierwotnych założeń, przyjętych do określenia wysokości pomocy lub czy występuje znacząca modyfikacja (zmiana):
  - a) wpływająca na charakter przedsięwzięcia lub warunki jego realizacji lub prowadząca do osiągnięcia nienależnych korzyści przez prywatną lub publiczną jednostkę, oraz:
  - b) wynikająca ze zmiany statusu własnościowego jakiegokolwiek części finansowanej infrastruktury, lub wynikające z ustania lub zasadniczej zmiany w ustalonych warunkach eksploatacyjnych.
- W przypadku projektów zatwierdzonych w ramach ISPA 2000 – 2003 należy mieć na uwadze, iż zgodnie z warunkami memorandum finansowego, Beneficjenci w ciągu pięciu lat od zakończenia realizacji projektu powinni poinformować Komisję o każdej takiej planowanej zmianie i powinny przed jej dokonaniem uzyskać zgodę KE.
- W przypadku, gdy jest zawarta lub planuje się podpisanie umowy koncesyjnej w ciągu pięciu lat od zakończenia realizacji projektu, KE chce mieć pewność o zgodności tej umowy z założeniami i zasadami będącymi podstawą do podjęcia przez Komisję decyzji o przyznaniu środków (w przypadku kontynuowanych projektów ISPA 2000 – 2003, powyższe założenia i zasady były określone w memorandum finansowym MF, towarzyszących mu załącznikach, zatwierdzonych zmianach memorandum i umowie finansowania projektu.). Odpowiednio, umowa koncesyjna winna być udostępniona KE. Oznacza to, iż zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami SUZ przekazuje projekt umowy do IZ i IP. Dokument ten jest przekazywany KE przez IZ.
- W tym punkcie należy także przedstawić zobowiązania w zakresie utrzymania aktywów i określić warunki funkcjonowania przedsięwzięcia. Beneficjent otrzymał środki na realizację danego przedsięwzięcia, pod warunkiem zapewnienia odpowiednich środków na efektywne funkcjonowanie i utrzymanie powstałych aktywów.

6. Weryfikacja prognoz finansowych, w szczególności w odniesieniu do kosztów operacyjnych i oczekiwanych przychodów

- W odniesieniu do podstawowych współczynników finansowych i tam gdzie to ma uzasadnienie, należy zidentyfikować i przedstawić wartość przyjętą na etapie przygotowania projektu i szacowaną lub wyznaczoną po jego zakończeniu. W przypadku istotnych różnic wskazać zwiąże przyczynę różnic.
- Należy określić trafność wstępnych oszacowań kosztów oraz:
  - wskazać na przyczyny niedoszacowania lub przeszacowania kosztów;
  - określić sposób wypełnienia luki finansowej, w przypadku niedoszacowania kosztów;
  - opisać w jaki sposób zostały wykorzystane ewentualne nadwyżki.
- Należy dokonać oceny pierwotnej analizy finansowej, uwzględniając:
  - całkowite koszty inwestycji;
  - koszty operacyjne;
  - system poboru opłat (przychody).

Weryfikacja dotyczy analizy i opisu różnic w stosunku do danych zawartych we wniosku o dofinansowanie (wraz z załącznikami).

- Należy zamieścić informację o kwocie dodatkowych (incydentalnych) dochodów, które wystąpiły podczas realizacji projektu, oraz, iż dochody te zostały uwzględnione w aktualizacji luki finansowej dla projektu. W przypadku, projektów, w których nie jest przygotowywana aktualizacja luki finansowej (np. projekty pomocy technicznej) należy zamieścić informację o kwocie dodatkowych dochodów oraz, iż zostały odjęte od kwoty wydatków kwalifikowalnych zadeklarowanych we wniosku o płatność końcową (lub we wniosku o płatność pośrednią, jeżeli miało to miejsce).

7. Weryfikacja pierwotnego oszacowania kosztów i korzyści

- Należy dokonać oceny analizy kosztów i korzyści (CBA) dla potwierdzenia lub korekty pierwotnych danych, z uwzględnieniem:
  - faktycznych kosztów i spodziewanych przychodów;
  - zmian zasadniczych założeń analizy kosztów i korzyści (np. natężenie ruchu, wskaźniki konsumpcji);
  - współczynników o charakterze społeczno-ekonomicznym.

Weryfikacja analiz kosztów i korzyści powinna być przeprowadzana w szczególności dla projektów, w których koszty uległy znacznej zmianie, o więcej niż 15 % w stosunku do pierwotnych założeń, na bazie których została podjęta decyzja o dofinansowaniu z FS. Weryfikacja jest także niezbędna w przypadku projektów, gdy wielkość spodziewanych przychodów będzie różniła się o więcej niż 10% od pierwotnie zakładanej.

Weryfikacja dotyczy analizy ewentualnych różnic pomiędzy założeniami przyjętymi na etapie przygotowania projektu oraz rzeczywistą sytuacją występującą po zrealizowaniu projektu, w odniesieniu do danych zawartych we wniosku o dofinansowanie (wraz z załącznikami).

Nie ma konieczności wykonywania ponownie pełnej analizy kosztów i korzyści w oparciu o zweryfikowane prognozy. Konieczne jest jednak oszacowanie wartości bieżącej netto projektu (NPV) i wewnętrznej stopy zwrotu (IRR) w oparciu o zweryfikowane prognozy i zwięzłe przedstawienie metodologii zastosowanej do dokonania szacunku.

8. Przedstawienie działań związanych z ochroną środowiska i pierwsza ocena zgodności projektu z zasadą zanieczyszczający płaci (gdzie ma zastosowanie)

- Należy przedstawić zestawienie dokonanych działań mających na celu ochronę środowiska związanych z projektem, dla każdego wskazując poniesione koszty.
- W przypadku, gdzie zasada „zanieczyszczający płaci” ma zastosowanie, raport winien przedstawić pierwszą ocenę zgodności przedsięwzięcia z uwzględnieniem:
  - całkowitych kosztów inwestycji;
  - kosztów operacyjnych;
  - systemu poboru opłat (przychody).

9. Informacja dotycząca kontroli

Należy zamieścić informację o kontrolach wrywkowych przeprowadzonych na podstawie art. 9 rozporządzenia KE 1386/2002/WE z 29 lipca 2002 r.

D) PRZEPROWADZONE DZIAŁANIA INFORMACYJNE I PROMUJĄCE

Raport końcowy powinien zawierać krótkie sprawozdanie z przeprowadzonych obowiązkowych i innych działań informacyjnych i promujących. Wymagania odnośnie działań informacyjnych i promujących w ramach projektu regulują rozporządzenie KE

621/2004/WE z dnia 1 kwietnia 2004 r. oraz „Wytyczne do prowadzenia działań informacyjnych i promujących dotyczących przedsięwzięć Funduszu Spójności”.

W sprawozdaniu należy odnieść się przede wszystkim do następujących kwestii:

1. Działania obowiązkowe

1.1 Media

Należy wymienić rodzaje mediów (prasa, radio, telewizja), do których były przekazywane informacje prasowe o realizowanym projekcie. W odniesieniu do poszczególnych mediów należy podać ilość i przykłady tytułów prasowych, rozgłośni radiowych i telewizyjnych, w których zamieszczone zostały informacje o projekcie. Dodatkowo, w przypadku projektów powyżej 50 mln euro, należy podać ilość zorganizowanych konferencji prasowych wskazując etapy realizacji projektu, na którym się one odbyły.

1.2 Tablice informacyjne

Należy podać ilość umieszczonych tablic informacyjnych oraz informację, czy były one zgodne z wymaganiami określonymi rozporządzeniem KE 621/2004/WE oraz z Wytycznymi do prowadzenia działań informacyjnych i promujących dotyczących przedsięwzięć Funduszu Spójności.

1.3 Tablice pamiątkowe

Należy podać miejsce i datę umieszczenia tablicy pamiątkowej oraz informację czy jest ona zgodna z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu KE 621/2004/WE oraz w Wytycznych do prowadzenia działań informacyjnych i promujących dotyczących przedsięwzięć Funduszu Spójności. Dodatkowo należy załączyć zdjęcie takiej tablicy. Jeżeli tablice nie zostały jeszcze wzniesione, należy podać kiedy planowane jest ich postawienie.

2. Inne działania

Należy wymienić ilość i podać przykłady pozostałych działań (plakaty, materiały informacyjno-promocyjne, strona internetowa, wydarzenia informacyjne), które zostały podjęte w celu upowszechniania informacji na temat projektu współfinansowanego z Funduszu Spójności. W przypadku plakatów i materiałów informacyjno-promocyjnych należy podać temat, nakład i miejsce dystrybucji materiałów, a także do kogo były kierowane. W odniesieniu do strony internetowej należy podać adres, termin utworzenia strony, rodzaj zamieszczanych informacji oraz, opcjonalnie, statystyki odwiedzin strony. Odnośnie wydarzeń informacyjnych należy wskazać miejsce i termin realizacji, jak również krótko opisać cel i program wydarzenia informacyjnego.

5.2. Szczególne wymogi dotyczące zawartości raportu końcowego dla projektów z sektora środowisko i transport

Wymagania szczególne dotyczą poszczególnych projektów w obu sektorach. Z zasady raport końcowy powinien odnosić się do oczekiwanych wyników i rezultatów określonych w decyzji i przedstawić porównanie oczekiwań z rzeczywistymi osiągnięciami, w szczególności w zakresie zgodności inwestycji z dyrektywami WE i normami jakości. Każde odstępstwo od pierwotnych celów powinno być wyjaśnione i właściwie uzasadnione.

5.2.1. Szczególne wymogi dotyczące raportu końcowego dla projektów z sektora środowiska

Raport końcowy powinien odnosić się do tych elementów systemu, które zostały objęte zakresem danego projektu.

5.2.1.1 Projekty gospodarki wodno-ściekowej

W przypadku projektów z sektora wodnego należy odnieść się do poniżej podanych kwestii (tam gdzie ma to zastosowanie):

- Systemy wody pitnej
  - Systemy pomiarowe
  - Przeglądy sieci (wycieki)
  - Sieci wodociągowe
  - Studnie i ujęcia wody pitnej
  - Stacje pomp
  - Zakłady wodociągowe

- Systemy ściekowe
  - Przeglądy sieci kanalizacyjnej
  - Sieci kanalizacyjne
  - Przeglądy sieci (infiltracja)
  - Sieć burzowa/deszczowa, osadniki i bufory burzowe/deszczowe
  - Stacje pomp
  - Oczyszczalnie ścieków
  - Gospodarka osadami ściekowymi

5.2.1.1.1 Ogólne warunki działania

Raport końcowy powinien wyjaśniać podjęte działania dla redukcji wycieków i infiltracji wody. Jeśli wycieki w sieciach wodociągowych nie mogły zostać zredukowane poniżej 20 % i infiltracja do sieci kanalizacyjnej będzie się utrzymywać po zakończeniu realizacji projektu, do raportu końcowego musi zostać załączony plan działania w tym zakresie.

Jeżeli ma to zastosowanie, raport winien zawierać dane techniczne wykazujące, iż wydajność (przepustowość) oczyszczalni ścieków jest odpowiednia do zapewnienia optymalnego funkcjonowania wszystkich etapów oczyszczania ścieków, po rozszerzeniu systemu kanalizowania ścieków i wdrożeniu działań w celu redukcji infiltracji do systemu kanalizacji. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek problemów w odniesieniu do wydajności oczyszczalni, raport końcowy powinien zawierać szczegółowy program określający sposób i terminy ich rozwiązania.

5.2.1.1.2 Zgodność z dyrektywami WE i normami jakości

W załączeniu do raportu końcowego należy przekazać streszczenie planów (wyjaśnień) w zakresie gospodarki wodnej określających, w jaki sposób zostały (lub będą) wypełnione zobowiązania wynikające z dyrektyw WE (wdrożonych do prawa krajowego). W przypadku, gdy ma to zastosowanie, powyższe streszczenie będzie zawierało indykatory plan inwestycyjny osiągnięcia pełnej zgodności ze normami UE dotyczącymi gospodarki wodnej w danym mieście.

Dodatkowo, raport końcowy będzie zawierał plan wdrażania, pokazujący sposób, w jaki BK osiągnie zgodność z dyrektywą w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, w

szczegółności w odniesieniu do całkowitego przyłączenia jej mieszkańców do systemu kanalizacji, nawet jeśli byłoby to wykonywane etapami.

Raport końcowy pokazuje pełną zgodność, tam gdzie ma to zastosowanie, oczyszczalni ścieków z dyrektywami WE w odniesieniu do odprowadzania ścieków do obszarów wrażliwych (usuwanie azotu i fosforu).

5.2.1.1.3 Wody przemysłowe i substancje niebezpieczne

- Raport końcowy winien w szczególności zawierać potwierdzenie, zgodnie z załącznikiem I-C dyrektywy w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG z 21 maja 1991 r.), iż ścieki przemysłowe są wstępnie oczyszczane i/lub ponownie wykorzystywane jeżeli ma to zastosowanie.

Przepisy dyrektywy 91/271/EWG zostały transponowane do prawa polskiego przez ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.), a w szczególności przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych (Dz. U. Nr 180, poz. 1867).

Ponadto, na podstawie art. 148 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) wydane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji Dz. U. Nr 283, poz. 2842).

Przepisy dotyczące ścieków przemysłowych są również transponowane przez rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. Nr 136, poz. 964) wydane na podstawie ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.).

- Szczególną uwagę należy zwrócić, tam gdzie ma to zastosowanie, na kwestię wód chłodniczych.
- Raport końcowy winien wskazać sposób, w jaki wstępne oczyszczanie jest monitorowane i wdrażane przez właściwe organy administracji ds. ochrony środowiska, a ponadto wykazać, że system monitorowania wstępnego oczyszczania wód przemysłowych jest funkcjonalny.
- Właściwe organy administracji ds. ochrony środowiska winny zapewnić, że ładunek zanieczyszczeń przemysłowych nie wpływa negatywnie na funkcjonowanie oczyszczalni ścieków lub oczyszczanie i bezpieczne składowanie osadów ściekowych.
- Raport końcowy powinien zawierać również, tam gdzie ma to zastosowanie, wykaz i program właściwego organu administracji dotyczący redukcji zanieczyszczenia przez substancje ujęte na liście I i II dyrektywy 76/464/EWG i dyrektyw „córek” 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG, 86/280/EWG (zmienionych przez 88/347/EWG i 90/415/EWG) dla aglomeracji, gdzie realizowane jest przedsięwzięcie. Wykaz i program powinny obejmować substancje niebezpieczne odprowadzane pośrednio do środowiska wodnego poprzez system kanalizacyjny i oczyszczalnie ścieków. Taki program powinien skoncentrować się na zezwoleniu na pośrednią emisję przez małe

i średnie przedsiębiorstwa i bardziej rodzajowej redukcji zanieczyszczeń z wielokrotnych źródeł, zgodnie z art. 5 dyrektywy 86/280/EWG.

Przepisy dyrektywy 76/464/EWG są transponowane przez następujące akty prawa polskiego:

- *ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.), a w szczególności rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984),*
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 283, poz. 2842), wydane na podstawie art. 148 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),*
- *ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.), a w szczególności rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. Nr 136, poz. 964).*

„Program redukcji zanieczyszczeń dla substancji z listy II dyrektywy 76/464/EWG” został w miesiącu grudniu 2003 r. uzgodniony przez MŚ z MGPIPS. Zostanie on poddany weryfikacji, a następnie aktualizacji po zakończeniu procesu inwentaryzacji zrzutów substancji niebezpiecznych do wód i kanalizacji obejmującej substancje z listy I i II.

- Raport końcowy powinien zawierać potwierdzenie osiągnięcia pełnej zgodności z dyrektywą w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (80/778/EWG zmieniona przez 98/83/WE).

Przepisy dyrektywy 98/83/WE są transponowane do prawa polskiego przez ustawę z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.)

Jeśli nie została jeszcze osiągnięta pełna zgodność z którąkolwiek z w/w dyrektyw na terenie całej aglomeracji, włączając obszary nie objęte publicznymi systemami dla gromadzenia ścieków i/lub dla dostaw wody pitnej, raport końcowy powinien zawierać szczegółowy program określający sposób i termin osiągnięcia pełnej zgodności dla całej aglomeracji.

5.2.1.1.4 Projekty grupowe

- W przypadku projektów grupowych, raport końcowy powinien zawierać:
  - przedstawienie planu ogólnego (Master Planu) dla gospodarki wodnej, określającego sposób wypełnienia wszystkich zobowiązań wynikających z legislacji UE, w tym w zakresie dla właściwego dorzecza;
  - przedstawienie raportu wyjaśniającego status przygotowania planu zarządzania zlewnią rzeki dla danego dorzecza w zgodzie z wymogami dyrektywy 2000/60/WE;
  - przedstawienie raportu wyjaśniającego, w jaki sposób został wypełniony warunek dotyczący gospodarki osadami ściekowymi (WE lub krajowy, w zależności który jest bardziej restrykcyjny).

Przepisy dyrektywy 2000/60/WE są transponowane ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.) wraz z ustawą z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy Prawo wodne (Dz. U. Nr 233, poz. 1957), a w szczególności przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U., Nr 126, poz. 878).

- Dla projektów grupowych należy dostarczyć opis sposobu zarządzania projektem i wzajemnych rozliczeń między członkami grupy a także zasady poboru opłat od użytkowników.

5.2.1.1.5 Gospodarka osadami ściekowymi

Raport końcowy winien zawierać zapewnienie, że osady ściekowe są zagospodarowane i składowane zgodnie z dyrektywą dotyczącą ponownego użycia osadów ściekowych w rolnictwie (86/278/EWG) oraz dyrektywami dotyczącymi gospodarki odpadami – dyrektywą 75/442/EWG w sprawie odpadów, dyrektywą 1999/31/WE w sprawie składowisk odpadów, dyrektywą 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych i dyrektywą 2000/76/WE w sprawie spalania odpadów, jeśli ma zastosowanie.

Przepisy dyrektywy 86/278/EWG są transponowane przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz. U. 2007 Nr 39, poz. 251 z późn. zm.), a w szczególności przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 134, poz. 1140 i Dz. U. Nr 155, poz. 1299).

Przepisy dyrektywy 1999/31/WE są transponowane do prawa polskiego przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz. U. 2007 Nr 39, poz. 251 z późn. zm.) oraz przez następujące akty wykonawcze:

- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858),*
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549),*

Przepisy dyrektywy 91/689/EWG zostały transponowane przez następujące rozporządzenia:

- *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów medycznych i weterynaryjnych, których poddawanie odzyskowi jest zakazane (Dz. U. z 2003 r., Nr 8, poz. 103),*
- *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie dopuszczalnych sposobów i warunków unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych (Dz. U. z 2003 r., Nr 8, poz. 104 z późn. zm.).*

Dyrektywa 2000/76/WE jest transponowana przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) oraz przez następujące akty wykonawcze:

- *rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów (Dz. U. Nr 37, poz. 339 z późn. zm.).*
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 283, poz. 2842).*

5.2.1.2 Stałe odpady komunalne i gospodarka odpadami

W przypadku projektów z sektora odpadów należy odnieść się do poniżej podanych kwestii:

- Zamykanie istniejących składowisk
  - oczyszczanie odcieków
  - ochrona powierzchni
  - odprowadzanie gazu ze składowiska
  - ogradzanie
  - późniejsze utrzymanie i kontrola

- Tworzenie nowych składowisk
  - warstwa bazowa (wyścielająca)
  - odprowadzanie gazu ze składowiska
  - kompostowanie
  - odpady obojętne
  - oczyszczanie odcieków
  - urządzenia do segregacji
- Zbiórka odpadów
  - zbiórka odpadów posegregowanych
  - ułatwienia publiczne
  - kampanie zwiększające świadomość społeczną

Raport końcowy, w odniesieniu do części związanej z odpadami, powinien zawierać następujące informacje:

- tam gdzie to będzie miało miejsce – na temat ustanowienia nowej międzygminnej spółki, która będzie zarządzać funkcjonowaniem składowiska,
- w przypadku zamykania składowisk – wyniki analiz składu odcieków przedostających się do wody gruntowej, jak również szczegółowy projekt ewentualnego oczyszczania zgodnie z dyrektywą w sprawie składowisk odpadów (99/31/WE) i dyrektywami w sprawie odprowadzania niebezpiecznych substancji do środowiska (76/464/EWG) oraz w sprawie ochrony wód podziemnych (80/68/EWG);
- na temat sposobu gromadzenia gazu, zgodnie z dyrektywą w sprawie składowisk odpadów (99/31/WE),
- w przypadku zamknięcia i rekultywacji składowisk – potwierdzenie i szczegółowe informacje dotyczące zamknięcia i rekultywacji „dzikich” (nielegalnych), nieuporządkowanych i niedostosowanych składowisk.

Przepisy dyrektywy 1999/31/WE zostały transponowane przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) oraz przez następujące akty wykonawcze:

- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858),*
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549).*

Przepisy dyrektywy 76/464/EWG są transponowane przez następujące akty prawa polskiego:

- *ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.), a w szczególności rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984),*
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 283, poz. 2842), wydane na podstawie art. 148 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)*
- *ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.), a w szczególności rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w*

sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. Nr 136, poz. 964).

Przepisy dyrektywy 80/68/EWG są transponowane przez ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.).

5.2.2. Szczególne wymagania dotyczące raportu końcowego dla projektów z sektora transportu

5.2.2.1 Projekty kolejowe

5.2.2.1.1 Interoperacyjność

- Raport końcowy winien przedstawić, iż środki Wspólnotowe w ramach realizacji projektu zostały wykorzystane na zapewnienie maksymalnej możliwej interoperacyjności z odpowiednimi systemami UE w zakresie modernizacji systemów telekomunikacyjnych, sygnalizacji i zasilania.
- Raport winien także przedstawić sposób w jaki wymagania dla każdego podsystemu, zapewniają interoperacyjność z transeuropejskim systemem kolejowym, tam gdzie ma to miejsce.
- Raport winien potwierdzić osiągnięcie bazowych parametrów kontroli/sterowania oraz systemów sygnalizacji do właściwości ERTMS.

5.2.2.1.2 Ocena bezpieczeństwa

- W odniesieniu do oceny bezpieczeństwa w projektach kolejowych w raporcie końcowym należy podać:
  - liczbę usuniętych skrzyżowań jednopoziomowych na stacjach;
  - liczbę zlikwidowanych przejazdów drogowych;
  - inne przedsięwzięcia wpływające na bezpieczeństwo w zakresie transportu kolejowego.

5.2.2.2 Sieci drogowe

5.2.2.2.1 Bezpieczeństwo ruchu

- W odniesieniu do oceny bezpieczeństwa w projektach drogowych w raporcie końcowym należy podać wyczerpujące sprawozdanie dotyczące oceny bezpieczeństwa dla nowego przebiegu drogi. Należy także włączyć ponowną ocenę danych wyjściowych do opracowania prognoz ruchu.
- Dodatkowo, w raporcie końcowym należy szczegółowo przedstawić poszczególne środki bezpieczeństwa:
  - całkowita długość zainstalowanych barier osłonowych (w mb);
  - liczba wybudowanych przejść podziemnych lub kładek dla pieszych;
  - długość ogrodzeń zmniejszających dostępność drogi dla zwierząt (w mb);
  - liczba usuniętych przejazdów kolejowych;
  - liczba i średnia odległość pomiędzy parkingami, miejscami odpoczynku;
  - inne środki wpływające na bezpieczeństwo ruchu, jak:
    - ograniczenia prędkości;
    - poprawa czarnych punktów;
    - wprowadzenie w życie kar/grzywien
  - aktualne dane o wypadkach, po udostępnieniu drogi do użytkowania.